İZMİR 1'NO'LU ŞUBE BAŞKANI VE ÜYELERİ İLE BİR SÖYLEŞİ

Türkiye Ticaret, Kooperatif, Eğitim, Büro ve Güzel Sanatlar İşçileri Sendikası

gençemek

/gencemekdergisi Tez-Koop-İş Yayın Organı | Sayı: 13 / Temmuz 2022

Bir Muhabirin Gözünden Savaş ve Savaşın Mağdurları

EMEKÇİ BİR FUTBOLCU: UMUT BULUT

BİR İŞÇİ SAĞLIĞI SORUNU OLARAK "DİL" VE SENDİKALAR

SAVAŞIN SONUNU GÖRÜR MÜYÜZ?
SAVAŞIN PSİKOLOJİK VE TOPLUMSAL YANSIMALARI

gençemek

İÇİNDEKİLER

DÜNYA EMEK HABERLERİ 4

MEMLEKET EMEK HABERLERİ 6

EMEK 9
Zara'nın İşçilerin Onayını Almadan Geçtiği Esnek Çalışma Modeline İsveç Çalışma Ortamı Kurumu "Dur!" Dedi

SÖYLEŞİ 12
"Temsil ettiğin kişinin alın terini, namusun olarak görmen gerekiyor!"

ÖRGÜTLENME 24
Amazonizm veya Amazon Normlarına Karşı Genç İşçiler Nasıl Örgütlenmeli?

gençemek

Sayı: 13 / Temmuz 2022
Tez-Koop-İş Sendikası
Yayın Organı

Tez-Koop-İş Adına Sahibi:
Haydar Özdemiroğlu
(Genel Başkan)

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Çağdaş Duyar
(Tez-Koop-İş Sendikası
Genel Örgütlenme Sekreteri)

Editör:
Emirali Karadoğan

Grafik Tasarım:
Yavuz Kaynar

Katkıda Bulunanlar:
Alaettin Bilem
Ali Can Kaya
Başak Çetin
Elif Çongur
Emel Kirez Şencan
Emre Gürcanlı
Ezgi Tatgın
İlkay Kara
Josefin Lundmark
Meral Akbaş
Merve Demirkıran
Merve Fidan
Nail Dertli
Nurhal Çelik
Recep Ufuk Akcan
Serter Oran
Tuğçe Taşdelen
Yasemin Özgün
Arka kapak ve ön kapak içi tasarım:
İrem Karabatak

Yasal Haklar:
Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve tasarım unsurlarının bir bölümü veya tamamı (elektronik ortamda çoğaltmak da dahil) alıntının kaynağı belirtilerek yapılabilir. Yazılardaki görüşler yazarlarına aittir ve sendika tüzel kişiliğini hiçbir biçimde bağlamaz. Dergiye iletilen yazı, belge, fotoğraf, karikatür gibi ürünler geri gönderilemez.

Yönetim Yeri ve İletişim Adresleri:
Tez-Koop-İş Sendikası Genel Merkezi
Mebusevleri, İller Sokak No:7
O6580 Tandoğan- Ankara
Tel: 0312 213 34 44
Faks: 0312 213 34 30
İnternet: www.tezkoopis.org
Elektronik posta:
gencemek@tezkoopis.org
Twitter: @gencemekdergisi
Facebook: @gencemekdergisi

Baskı Tarihi: Temmuz 2022
Baskı:
ZiraatGurupMatbaacılıkAmbalajSan.veTic.A.Ş.
Bahçekapı Mahallesi 2534. Sokak No:18
Şaşmaz-Etimesgut/ANKARA
Tel: 0312 384 73 44- 45

Yayın türü: 3 Aylık Yaygın Süreli Yayın
ISSN: 2630-5674

SÖYLEŞİ 30
Bir Muhabirin Gözünden Savaş ve Savaşın Mağdurları

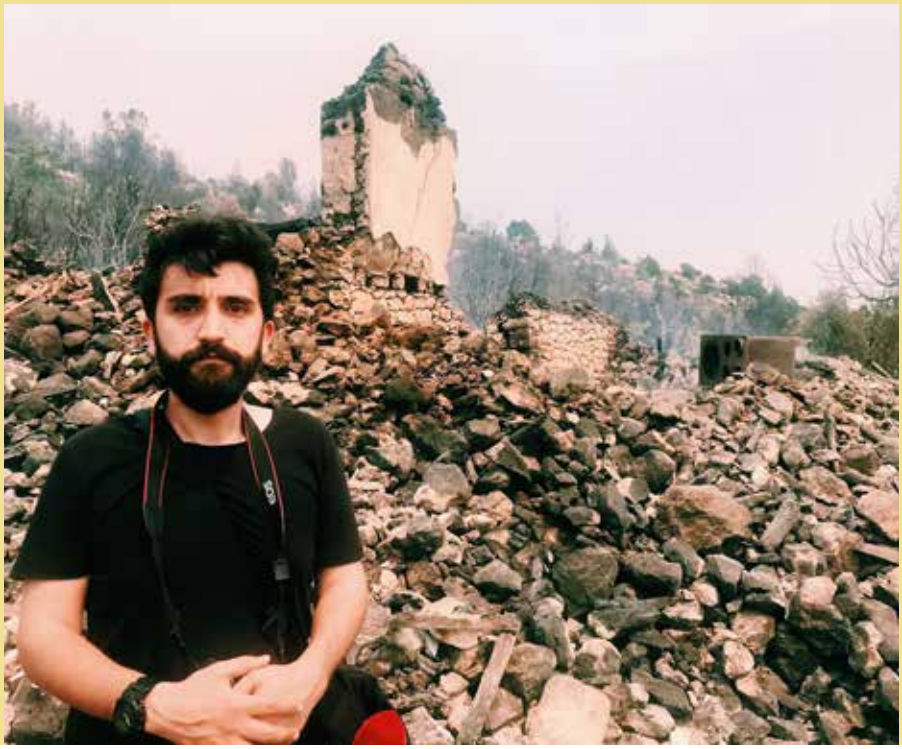

SAVAŞ 36
Savaş ve Çevre

SAVAŞ 40
Savaşın Sonunu Görür müyüz? Savaşın Psikolojik ve Toplumsal Yansımaları

FELSEFE 44
Kalite Bilinci ve İnsan

SÖYLEŞİ 48
PilenPak İşçisi İnsanca Yaşayacak Ücret ve İnsanca Çalışma Koşulları İstiyor

SPOR 56
Emekçi Bir Futbolcu: UMUT BULUT

HUKUK 58
İşyeri Disiplin Hukuku / Soruşturma ve Yaptırımlara Hakim Olan İlkeler

GÜVENLİ ÇALIŞMA 64
Bir İşçi Sağlığı Sorunu Olarak "Dil" ve Sendikalar

MÜZİK 70
Rock N Roll'u Tahtından Eden Liverpoollu Gençler: Beatles ve Beatlemania

ŞİİR 75
Rüya / Mapus Kelimeler

ELEŞTİRİ 76
"Succession" ve Murdoch ve Günümüzde Medya ve Devlet İlişkileri

SANAT 82
Sanat Her Yerde! Mekânı, Zamanı, Nesneyi Ters Yüz Etmek

TEKNOLOJİ 88
Metaverse: Yeni Bir Kamusal Alan

MÜZİK 91
Tarkan'ın "Vaadi", Geççek'in Neşesi: Kolektif Duygulanım ve Kültür

SANAT TARİHİ 94
Sisifos'un Cezası ve Başkaldırının Verdiği Mutluluk

SPOR 96
Doğa Sporları & Outdoor Sports: Sen de dalgıç olabilirsin!

BULMACA 100

"Succession" ve Murdoch ve Günümüzde Medya ve Devlet İlişkileri

Yasemin ÖZGÜN

Bu yazıda son sezonu geçtiğimiz yıl yayınlanan ve adından çok söz ettiren HBO yapımı "Succession" dizisinden bahsedeceğim. Öncelikle diziyi senaryosu, kurgusu ve oyunculuklarıyla son derece başarılı bulduğumu söylemeliyim. Ancak bu yazıda bu diziyi ele almak istememdeki temel neden dizinin özellikle medya imparatoru Rupert Murdoch'un iş ve aile hayatından büyük ölçüde esinlenmesi ve sonuç olarak medya-siyaset ilişkilerinin günümüz kapitalizminin koşullarında aldığı biçimi pek çok boyutuyla irdelemeye olanak sağlaması.

İsmi "birinin ölümünden sonra bir mala, mülke, tahta veya ünvana sahip olma hakkı, halefiyet" anlamına gelen dizinin hikayesi, Waystar Royco adında dünyanın pek çok bölgesinde yatırımları olan bir holdingin sahibi Logan Roy ve çocukları arasındaki güç ilişkileri üzerinden şekilleniyor. Şirketin sahibi ve ailenin babası Logan Roy bir sağlık problemi yaşayınca kardeşler arasında yönetim koltuğuna kimin oturacağı üzerinden bir savaş başlıyor. "Şirketin yeni varisi kim olacak?" sorusu üzerinden dört kardeş arasında kurulan ittifaklar ve yaşanan kavgalar, çoğu zaman ipleri elinde tutan baba Logan tarafından yönetiliyor.

Her ne kadar dizinin yapımcısı Jesse Armstrong hayali bir aileye odaklandığını söylese de dizi, Fox News, the New York Post, The Sun ve 20th. Century gibi medya dünyasında önemli yere sahip pek çok yayın organını bünyesinde bulunduran News Corp.'un sahibi olmasıyla bilinen Murdoch ailesini akıllara getiriyor. Her iki medya devinin de 80'li yaşlarında medya patronları olduğu ve çoğu aile işlerine dahil olan birden fazla evlilikten çocukları olduğu düşünülürse, Roy ailesi Murdoch'larla bir takım benzerlikler taşıyor[1]. Yapımcılar ayrıca gerçek hayattaki diğer medya kralı olan güçlü ailelerden ilham aldıklarını da kabul ediyorlar[2].

Succession, Logan Roy'un kendisinden sonra bu imparatorluğun başına kimin geçeceği konusunda karar vere-

1 https://www.radiotimes.com/tv/drama/succession-roy-family-rupert-murdoch/
2 https://www.harpersbazaar.com/culture/film-tv/a29385920/succession-roy-family-murdochs-comparison/

ceğini söylemesiyle başlıyor. Logan'ın çocukları kadar şirketin üst düzey yöneticilerini de heyecanlandıran bu açıklama ile beraber içinde her türden kirli ayak oyununun da olduğu bitmek bilmeyen bir iktidar savaşı başlıyor. Logan her an başka bir adaya umut verirken diğerlerinin yaşadığı sıkıntıyı izlemekten keyif alıyor. Dizinin senarist ve yapımcısı Jesse Armstrong, diziyi, "insanın, güç ve aile ilişkisi kesişiminde nasıl yozlaşabildiği" fikri üzerine kurguladığını anlatıyor.

Aslında tüm bu karakterlerin, şirketin yönetimini ele geçirme savaşında, başkalarını önemsemeyen, kötülük yapmaktan ve kendilerini sevenlere zarar vermekten çekinmeyen, bencil insanlar olduğunu söylemek mümkün. Siyasi emelleri olan Connor, kendi çocuklarını ihmal eden ve uyuşturucu aldıktan sonra trafik kazasıyla ölüme sebebiyet veren ve şirketin üzerini örttüğü taciz ve tehdit vakaları konusunda suçu üstlenmeye zorlanınca babasına karşı savaş açan Kendall, eşi Tom'un dertlerini önemsemeyip babasına iyi gözükmek için görece özgürlükçü siyasi fikirlerinden vazgeçen ve önüne çıkan herkesi ezip geçmekte beis görmeyen Shiv ve maddi kaynaklarını ve konforunu koruma peşindeki Roman, zenginliğin mümkün kıldığı ayrıcalıklı hayatlarında sığlıklarını[3] bolca gösterirken Roy kardeşler, etraflarındaki diğer herkes gibi birbirlerine de bol bol ihanet edip zarar vermekten çekinmiyorlar.

Yönetmen Emin Alper bir söyleşisinde vurguladığı gibi *Succession* zenginliğin ve bundan kaynaklı müstehcenliğin ifşası bir anlamda: "Son derece siyasi bir dizi. Waystar Royco aslında bir krallık, Logan Roy bir diktatör ve izlediklerimizse krallık içi Shakespearyen güç savaşları"[4]. Son sezonda Logan'a karşı gelen Kendall'la pazarlık etmeye gelen Shiv, Connor ve Roman kardeşler arasındaki dinamiği ve aile yapısı-

3 https://manifold.press/peyderpey-succession#ref05
4 https://birartibir.org/hegemonya-catirdarken/

nın içinde barındırdığı riyakarlıkları ortaya koyan sahneden özellikle söz etmek istiyorum. Birkaç konuşma sonrasında Roman, Shiv ve Conner, Kendall'ın şirketi kendi aralarında paylaşma ve Logan'ı işin dışında bırakma fikrine sıcak bakıyorlar. Geriye kalan tek şey, şirketi gerçekte kimin yöneteceğini belirlemek. Tam o sırada babalarının gönderdiği *donut (çörek)* paketine gözleri takılır. Simgesel anlamını çocukluklarından bu yana çok iyi bildikleri bir şeydir bu çörekler: Bu Logan'ın karşı savaş ilanının adıdır adeta. Yolladığı çöreklerle baba, çocuklarının nerede olduğunu, ne yaptıklarını bildiğini bilmelerini istiyor ve onlara, karınlarını kimin doyurduğunu, bir başka deyişle gücün kimde olduğunu hatırlatıyor. Kardeşler aniden babalarının çörek yollamasının çok da masum olmadığını fark ederler. Logan'ın bu hamlesi kardeşler arasındaki yaklaşma anını bir çırpıda bozuverir. Roy ailesinin evlatları, babalarına ihanet etmeye kalkmış ve onları tehdit eden çöreklerle karşılaşmıştı ve Roylar yine birbirlerine sırtlarını dönerek babalarına olan bağlılıklarını yeniden ilan edeler. Çörekler adeta ailenin birbirlerine olan güvensizliklerini, korkularını, zehirli halini gün yüzüne çıkarmıştı yeniden.

Gelelim dizinin büyük ölçüde esinlendiği Murdoch'ın medya devi olma hikayesine ve günümüz medya, sermaye ve siyaset dünyasında işgal ettiği yerin anlamına.

İmparator Murdoch

Medya devi olarak nitelendirilen şirketlere bakınca tarihsel olarak, nesiller boyunca yavaş yavaş yükseldiklerini görüyoruz. Graham ailesi,

The Washington Post'u Amazon'un kurucusu Jeff Bezos'a satmadan önce 80 yıl boyunca sahiplenmişti. New York Times, yüzyılı aşkın bir süredir Ochs-Sulzberger ailesi tarafından kontrol ediliyor. Murdoch imparatorluğu nispeten genç bir imparatorluk olmasına karşın yeryüzünde daha güçlü bir medya ailesi olduğunu iddia etmek de zor[5].

Rupert Murdoch, Avustralya'da babasından miras kalan küçük bir bölgesel gazeteyle sektöre girdi. Kısmen tercih ettiği adayların seçilmesine yardımcı olmak ve ardından erişimini genişletmek için bu adayları acımasızca kullanarak işi bölgesel bir fetihle ulusal ve ardından uluslararası bir güce çevirdi. Küçük bir yayınevini dünya çapında bir medya devine dönüştüren 1931 doğumlu Murdoch özellikle sendikalarla yaptığı tartışmalardan sonra katı, acımasız bir kapitalist olarak tanınıyor.[6]

5 Bkz: J. Mahler ve J. Rutenberg (2019), "How Rupert Murdoch's Empire of Influence Remade the World", NYT https://www.nytimes.com/interactive/2019/04/03/magazine/rupert-murdoch-fox-news-trump.html

6 https://www.technologic.com.tr/medya-devi-rupert-murdochin-hikayesini-andiran-dizi-succession/53244/.html

Murdoch, 1985'te Amerikan vatandaşlığını kabul ediyor Ardından Skyband adlı uydu istasyonunu ve Metromedia adlı yedi yerel yayıncısı bulunan televizyon şirketini satın aldıktan sonra 20th Century Fox adlı film şirketini satın alarak hepsini Fox Television adı altında bir TV yayın zinciri olarak birleştiriyor.

Medyada sermayenin kar odaklı egemenliğinin, kapitalist sistemin talepleri doğrultusunda biçimlenmesinin en belirgin bir örneği olarak Murdoch imparatorluğu sağ popülist otoriter liderlerin yönetimindeki hükümetler son yarım yüzyılın dünya düzenini değiştirerek dönemin belirleyici siyasi hareketine dönüşmesine neden olmadı belki; ancak, herhangi bir medya şirketinden daha fazla, sağ popülist hükümetlerin yükselişini destekledi ve bundan büyük çıkarlar elde etti. İngilizce konuşulan dünyada, ailenin yayın organları marjinal demagogların, ana akım etno-milliyetçiliğin yükselmesine yardımcı oldu. Sonuçta dünyanın dört bir yanındaki demokrasileri istikrarsızlaştırmak ailenin en önemli mirası oldu.

Murdoch'un haber imparatorluğu seçilmiş siyasilerle yürütülen onlarca yıllık ticari ilişkilerin bir anıtı olarak nitelendiriliyor ve medya alanında imparatorluk kurma girişimi Trump döneminde doruk noktasına ulaşıyor. Öte yandan Trump ile olan yakın ilişkilerinden yola çıkıp Murdoch'ın Fox News'ini Beyaz Saray'ın bir kolu olarak görmek, büyük resmi gözden kaçırma riski taşır. Beyaz Saray'ın -tıpkı İngiltere ve Avustralya'daki başbakanlık ofisleri gibi- bu ailenin dünya olayları üzerinde etki yaratmak için kullandığı pek çok araçtan sadece biri olduğunu söylemek daha doğru olabilir[7].

Trump'ın Murdoch ile olan yakınlığı onun imar muafiyetlerini, vergi indirimlerini ve küresel lisans anlaşmalarını güvence altına almasına yardımcı oldu; Trumpçılar Murdoch'ın tekel karşıtı ve yabancı mülkiyet kurallarını etkilemesine ve bunlardan kaçınmasına izin verdiler. Murdoch, medyadaki altmış yılı boyunca, uygun olduğunda liberal hükümetleri destekleyecek bir pragmatist olarak dikkatli bir imaj oluşturmuştu. Yine de onun çeşitli haber kaynakları, Amerika Birleşik Devletleri ve müttefiklerinin 2003'te Irak'ta savaşa girmesini savunarak, iklim değişikliğiyle mücadeleye yönelik küresel çabaları baltalayarak insanları karalayarak tarihin akışını Anglosfer boyunca karşı konulmaz bir şekilde sağa doğru ittiler.

Murdoch, Succession dizisinde de vurgulandığı gibi imparatorluğu büyürken okyanusları, ülkeleri ve

7 Mahler ve Rutenberg, age.

medyayı aşarken bile, bunun her zaman bir aile şirketi olarak kalmasını sağladı. Murdoch hanedanı siyaset, para ve güç arasında hiçbir sınır çizmez; hepsi, emperyal genişlemenin kapsayıcı hedefinin hizmetinde sorunsuz bir şekilde birlikte çalışırlar. Muhafazakar TV haberlerinde sanal bir tekele sahip olan Fox TV, Murdoch'a, Monica Lewinsky skandalı ve 11 Eylül sonrası Irak savaşı gibi ilk yıllarına damgasını vuran siyasi olarak kutuplaştırıcı olaylarla güçlendirilen yepyeni bir etki sağladı. Murdoch'un News of the World gazetesinin öldürülen bir genç kızın telefon mesajlarını sildiğinin ortaya çıkmasıyla patlak veren skandalda, asker ailelerinin ve birçok ünlünün de dinlediği anlaşıldı ve gazetenin kapanmasına karar verildi. Konuyla ilgili olarak olayın yaşandığı dönem gazetenin genel yayın yönetmeni olan Rebekah Brooks istifa etti ve sonradan kefaletle serbest bırakılsa da gözaltına alındı. Londra Emniyet Müdürü istifa etti ve olayı ortaya çıkaran eski muhabiri Sean Hoare evinde ölü bulundu.

Bir yandan neoliberal dönemde dijital teknolojilerin de dönüşümüyle yapısal bir dönüşüm geçiren tekelleşen medya sektörünün basım yayın dışında pek çok işle uğraşmasını izlerken, diğer yandan oligopollerin pazardaki egemenliği medya çeşitliliğini, izleyici seçeneklerini ve kamusal denetimi azaltmıştır. Birçok Batı ülkesinde rekabet eden gazete sayısında azalma olmuş ve yerel tekeller ile zincirleme medya mülkiyeti artmıştır. Medya endüstrilerindeki kapitalleşme pazara girişi yüksek maliyet gerektirmesinden dolayı engellemiştir. Popüler medya izleyicileri hem

çoğalmış hem de sosyal ve siyasal açıdan daha ayrışık hale gelmiştir: İzleyiciler artık temsil edilebilecek ortak inanç ve çıkarlara sahip değillerdir.

Günümüzde az sayıda kişinin giderek daha fazla medya kuruluşunu kontrol ettiği bir medya sistemi ile karşı karşıyayız. Ayrıca, medyanın evrensel olarak siyaseti önemli ölçüde etkilediğine inanan ve sayıları giderek artan günümüzün otoriter yönetimleri siyasi iktidarlarını pekiştirdiğinden emin olmak için medyayı kontrol etme ihtiyacı hissediyorlar. Dolayısıyla, medyanın iktidarın halkı kontrol etme aracı hâline geldiği, demokrasinin değil, iktidarın dördüncü kuvveti olduğu da söylenebilir. ABD'nin iletişim ve enformasyon ağlarına odaklanan Dan Schiller (1999) aslen hükümet, askeri müteahhitler ve hükümet yanlısı eğitim kurumları tarafından geliştirildiğini söylediği yeni medyayla gelen bu yeni düzeni 'dijital kapitalizm' kavramıyla açıklar.

Güncel olaylar hakkında doğru ve düşünceli bilgi ve analiz sağlayan yüksek kaliteli, bağımsız haber gaze-

teciliği, topluma ve siyasete anlamlı bir şekilde katılabilen aydınlanmış bir yurttaşlığın yaratılması için çok önemli. Bununla birlikte, demokratik katılım günümüzde istikrarlı bir şekilde azalıyor ve birçok araştırmacı bunun en azından kısmen özel medya sahipliğinin yoğunlaşmasından kaynaklandığını düşünüyor. Sözgelimi Herman, McChesney (2003) ve Chomsky (1988), medyanın özel mülkiyetinin ve küresel ölçekte büyüyen tekellerinin medyanın sosyal görevlerinden ziyade piyasanın ve seçkinlerin çıkarına hizmet ettiğini savunuyorlar.

Sonuç olarak Medya, her geçen gün, ulusal ve ulus-ötesi holdinglerin kâr etme zorunluluklarına daha fazla entegre olmuş ve bir kamu hizmeti etiğinden daha çok pazarlama ve ticari baskılar tarafından yönlendirilmiştir. Kapitalist küreselleşme çağında şirketlerin medya üzerinde egemenliği, medya-hükümet ortaklığını yaratmıştır. Çünkü medya ürünlerinin büyük bir çoğunluğunun sahipleri büyük şirketlerdir. Medyanın sahiplerinin de kurulu siyasal sistemle çok yakın bağlantıları var. Modern çokuluslu şirketler ulusal ve uluslararası çıkarları için hükümetlere duydukları ihtiyaç sonucunda, hükümetleri, kendi çıkarlarına uygun politikalar üretmeleri ve uygulamaları için teşvik etmektedir. Hükümetler de var olan düzeni bir arada tutan kurumları yeniden üretmek ve güçlendirmek için medyayı kullanırlar. Devlet, sermaye sahipleri, belirli sınıflar ve ideolojilerin medya araçlarına sahip olmak istekleri, öncelikle ekonomik getiri olmalıdır. Ancak söz konusu ekonomik getiri, sadece medya aracının elde ettiği kar değildir, ayrıca medya aracının sahibine kattığı ve onu daha iyi bir konuma taşıyan, siyasi avantajlar aracılığıyla elde ettiği ekonomik ve siyasi güçtür. Bagdikian (2004), "Medya kuruluşlarının büyük şirketlerin eline geçmesiyle bu şirketler, tarihin en büyük diktatörlüklerinin bile elde edemediği karşı konulmaz bir iletişim gücüne kavuşmuştur" şeklindeki ifadesiyle medyanın gücünü açık biçimde ortaya koymaktadır.

Kaynakça

- *Bagdikian, B. H (2004), The New Media Monopoly: A Completely Revised and*
- *Updated Edition, Seven New Chapters. Boston: Beacon Press*
- *Herman, E. S. ve McChesney, R. (2003) "The Rise of Global Media" içinde The New Missionaries of Corporate Capitalism. Londra: Bloomsbury.*
- *Schiller D. (1999) Digital Capitalism: Networking to Global Market System, Cambridge, Mas MIT Press*